

W

m

o

werkplaatsen

Bulletin conferentie

10 oktober 2014

Samenwerking tussen professionals en burgers: uitdaging én kans

De sociaal werkers staan door de transitie voor een grote uitdaging. Tegelijkertijd biedt hen dit een mooie kans om hun meerwaarde te laten zien. Dat is de belangrijkste boodschap tijdens de geslaagde conferentie Wmo-werkplaatsen op 10 oktober in Utrecht.

Doekle Terpstra heeft het over het verdwijnen van vanzelfsprekendheden. Er zijn professionals nodig die verbindingen tussen mensen en organisaties kunnen leggen. Dat vraagt om veel innovatie. Terpstra raadt aan om assertief bij het veranderingsproces te zijn. Ook volgens PvdA-kamerlid Agnes Wolbert gaat het werk er heel anders uitzien. De kern van het sociaal werk verschuift van korte interventies naar langdurige ondersteuning. Zij voorziet zelfs dat er over vijftien jaar een kwart minder sociaal werkers nodig zal zijn.

Het zijn twee prikkelende stellingnames tijdens het debat over de gevolgen van de 3D-operatie voor de sociaal werker. Het centrale thema van de conferentie is *Wmo: samenwerking tussen professionals en burgers*. De belangstelling voor het samenzijn in het cursus- en vergadercentrum Domstad in Utrecht is groter dan de organisatie had gehoopt; er zijn 250 bezoekers van vooral gemeenten, hogescholen en welzijnsorganisaties.

Presentaties, workshops en debat

In de ochtend geven Theo Roes, Hans Boutellier en Martha van Biene presentaties. Daarna zijn er twee rondes van tien workshops voor de deelnemers. Hierin geven de Wmo-werkplaatsen voorbeelden van hun werk. De conferentie wordt 's middags afgesloten met een geanimeerd debat over de positie en rol van sociale professionals. Deelnemers zijn Lies Korevaar, Kitty de Laat, Lies Schilder, Doekle Terpstra en Agnes Wolbert, vijf spraakmakers uit de wereld van welzijn, onderwijs en politiek. In dit bulletin leest u wat er tijdens de conferentie allemaal is besproken en gedaan.

Levendig debat over de positie en rol van sociale professionals. 'Zij zullen op een heel andere manier in aanraking komen met burgers. Dat is een fascinerend vergezicht.'

Wmo-werkplaatsen van groot belang voor praktijk

De Wmo-werkplaatsen zijn regionale samenwerkingsverbanden die nieuwe werkvormen voor zorg en welzijn zoeken, ontwikkelen en uitvoeren. Veel sprekers benadrukken het belang hiervan voor de praktijk. Volgens dagvoorzitter Paul Vlaar, senior adviseur Vakmanschap bij Movisie, zijn de Wmo-werkplaatsen heel snel populair aan het worden. Hij somt de vele categorieën burgers op waarmee sociaal werkers te maken hebben. Hij ziet daarbij een grote rol voor de werkplaatsen

weggelegd. 'Wij moeten scherp krijgen hoe we de samenwerking tussen professionals en al deze verschillende burgers het beste kunnen vormgeven.' Theo Roes, voorzitter van het Overleg Wmo-werkplaatsen, vertelt dat de Wmo-werkplaatsen werken vanuit de praktijk en samen met de praktijk. 'Dit leidt tot een breed palet van activiteiten.' Martha van Biene, lector Lokale dienstverlening vanuit klantperspectief bij de Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, noemt het instrument van de effectencalculator. 'Een mooi voorbeeld van waar de Wmo-werkplaatsen mee bezig zijn.' Volgens Lies Schilder, directeur van de beroepsvereniging NVMW, zijn de Wmo-werkplaatsen belangrijk om de professionaliteit van de sociaal werker voor het voetlicht te brengen. 'Wij kunnen zo onze kunde en kennis etaleren.'

HANS BOUTELLIER:

‘Sociaal werk is een kernfunctie’

Weet wat je als sociaal werker te bieden hebt. Dat raadt Hans Boutellier aan tijdens zijn presentatie *Nieuwe tijden – ander sociaal werk*. Boutellier is directeur van het Verwey-Jonker Instituut en bijzonder hoogleraar Veiligheid en Burgerschap aan de Vrije Universiteit Amsterdam. Tevens was hij voorzitter

van de Verkenningscommissie hoger sociaal agogisch onderwijs, die in april het eindrapport *Meer van waarde* uitbracht. Boutellier behandelt de ontwikkelingen in het sociaal domein en de consequenties daarvan voor het beroepsonderwijs. ‘De kern van het sociaal werk verandert niet echt, maar toch gaat er veel veranderen. De verschuiving van het nationale naar het lokale niveau is echt een nieuwe ontwikkeling in de verzorgingsstaat. De gemeente wordt de eerste overheid in plaats van het Rijk.’ Er ontstaat volgens Boutellier een ander soort samenleving door internationalisering, informatisering en individualisering. ‘Solide sociale kaders verdwijnen. Dat leidt tot handelingsverlegenheid bij professionals.’

Duidelijke beroepsidentiteit

Boutellier benadrukt het belang van kernfuncties. ‘Kennis, ervaring en vaardigheden zijn enorm belangrijk. Dat wordt in deze tijd onderschat.’ De sociaal werker heeft in zijn ogen een kernfunctie in de sociale kwaliteit van de samenleving. Boutellier pleit voor een duidelijke beroepsidentiteit. ‘Weet wie je bent en wat je te bieden hebt. De verkenningscommissie heeft op basis van de inbreng uit het veld drie basisprofielen geformuleerd: integraal sociaal werk, sociaal werk in de langdurige zorg en sociaal werk in het brede jeugddomein.’

Het hbo heeft volgens hem een meerwaarde ten opzichte van mbo en wetenschappelijk onderwijs. ‘Enerzijds grondige kennis op basis van de sociale wetenschappen, anderzijds de reflectieve houding van de individuele professional tot de samenleving.’ Boutellier breekt tot slot een lans voor de regionale samenwerking en een goede kennisnetwerstructuur op nationaal, regionaal en lokaal niveau.

MARTHA VAN BIENE:

‘Bij de burger begint het’

‘Het thema van de conferentie is *Wmo: samenwerking tussen professionals en burgers*. Ik zie het liever andersom: tussen burgers en professionals. Dat lijkt een woordspelletje, maar is een belangrijk verschil. Bij de burger begint het.’ Met deze uitspraak zet Martha van Biene, lector Lokale dienstverlening vanuit klantperspectief bij Hogeschool van Arnhem en Nijmegen, meteen de toon. Zij houdt een presentatie over ‘het belang van anders’. ‘Wat weten burgers van professionals? Begrip-

pen als samenwerking, participatie en inclusie komen in hun verhalen niet voor.’ Het huidige referentiekader voldoet niet meer, zegt Van Biene. ‘De vraag van de burger moet bepalend zijn. Daarom is samen leren leren in het sociale wijkteam niet vrijblijvend.’

Eerst arrangeren

Pas op met het problematiseren van vragen, waarschuwt Van Biene. ‘De neiging bestaat om een gewone vraag als een probleem te zien. Studenten werken ook veel met probleemmethodes.’ Zij raadt aan om heel open te bekijken of iets in de omgeving kan worden opgepakt. ‘Eerst arrangeren, dan indiceren. Dat is enorm voordelig. Het kost minder en mensen worden sneller geholpen.’ Van Biene gaat verder in op transitieren en netwerklere. Zij besluit met de effectencalculator waarmee professionals kunnen voorkomen dat ze onnodig dingen doen. ‘Je kunt dit handige instrument vinden op de site van de Wmo-werkplaatsen. Het is een mooi voorbeeld van waar de Wmo-werkplaatsen mee bezig zijn.’

THEO ROES:

‘Vanuit en samen met praktijk’

De praktijk is sturend voor de activiteiten van de Wmo-werkplaatsen. Over dat principe laat Theo Roes, voorzitter van het Overleg Wmo-werkplaatsen, geen misverstand bestaan tijdens zijn korte toespraak. ‘De Wmo-werkplaatsen zijn regionale samenwerkingsverbanden. Zij werken vanuit de praktijk en samen met de praktijk. Dat leidt tot een breed palet van activiteiten.’ Het gaat niet alleen om het bijscholen van professionals, zegt Roes. ‘Het is ook belangrijk om de curricula op de hogescholen aan te passen, zodat zij sterk inzetten op ondersteuning van de praktijk.’

Regionale aanpak succesvol

Roes vertelt dat de Gezondheidsraad voorstander is van een landelijk dekend systeem van regionale kenniscentra. ‘Mijn hoop is dat de Wmo-werkplaatsen daarvan de kern vormen.’ Hij vraagt de aanwezigen na te denken over de invulling van de regionale netwerken. ‘De Wmo-werkplaatsen bewijzen dat de regionale aanpak succesvol kan zijn. Ik hoop dat u dit zult beamen.’

Meer weten?

Lees de presentaties van [Hans Boutellier](#), [Martha van Biene](#) en [Theo Roes](#) op de site van Wmo-werkplaatsen.

GEANIMEERD DEBAT OVER POSITIE EN ROL VAN SOCIALE PROFESSIONALS

Vanzelfsprekendheden vallen weg...

De positie en de rol van sociale professionals staan volop in de belangstelling door de 3D-operatie en twee belangwekkende adviezen van de Gezondheidsraad en de Verkenningcommissie hoger sociaalagogisch onderwijs. Vijf spraakmakers uit de wereld van welzijn, onderwijs en politiek voeren tijdens het afsluitende debat een levendige discussie over het thema.

Doekle Terpstra trapt af. Hij gelooft in de drie decentralisaties van het kabinet. 'Ik ben zeer positief over de richting: dichterbij mensen en dichterbij het lokale bestuur. Als dat lukt – en waarom zou het niet lukken? – komen de professionals op een heel andere manier in aanraking met burgers. Dat is een fascinerend vergezicht.' De vanzelfsprekendheden voor professionals vallen weg, stelt Terpstra. 'Bij de 3D-operatie gaat het om integraliteit. Hiervoor zijn professionals nodig die verbanden tussen mensen en organisaties kunnen leggen. Er is daarom veel innovatie nodig.' Betekent dit anders opleiden, vraagt gespreksleider Marcel Ham aan Lies Korevaar. Die vindt van wel. 'De bron van ervaringskennis wordt toegevoegd aan wat er nu al is. Het onderwijs zal zich sterker richten op de professionele taak om de eigen kracht van mensen aan te boren.'

Kwestie van lange adem

Agnes Wolbert, lid van de Tweede Kamerfractie van de PvdA, spreekt van een echte culturomslag. 'Professionals staan straks voor de uitdaging om onder meer vrijwilligers en mantelzorgers gedurende een zeer lange periode te ondersteunen. Wij zijn nu nog van de korte interventies,

V.l.n.r. Kitty de Laat, Doekle Terpstra, Lies Schilder, Agnes Wolbert, Lies Korevaar en (op de rug gezien) Marcel Ham

Wie doen mee?

- **Lies Korevaar**, lector Rehabilitatie van Hanzehogeschool Groningen en projectleider Wmo-werkplaats Noord
- **Kitty de Laat**, voorzitter van de beroepsvereniging Verdiwel en directeur-bestuurder van welzijnsorganisatie Vivaan
- **Lies Schilder**, directeur van de beroepsvereniging NVMW
- **Doekle Terpstra**, vertrekkend bestuursvoorzitter van Hogeschool Inholland
- **Agnes Wolbert**, lid van de Tweede Kamerfractie van de PvdA

Gespreksleider is Marcel Ham, hoofdredacteur van het Tijdschrift voor Sociale Vraagstukken en de site www.socialevraagstukken.nl.

lieft wetenschappelijk getoetst.' De verandering is een kwestie van lange adem, vervolgt Wolbert. 'De culturomslag is niet over vijf jaar af. Over acht tot tien jaar zullen we pas echt goed zien wat er allemaal is bereikt. Het gaat om dicht bij de mensen en weg van de grote instanties. De kernbegrippen zijn kennen en gekend worden.'

Wolbert waagt zich op verzoek van Ham aan een voorspelling van het aantal sociale professionals over vijftien jaar. 'Ik denk dat er dan een kwart minder zal zijn. Met een voetnoot: we weten nog niet hoe de samenleving er over tien jaar uitziet. Maar het type werk wordt heel anders. Daarvoor zijn misschien ook heel andere mensen nodig.'

Vertrouwen nodig

Lies Schilder is een voorstander van de decentralisaties. Zij plaatst wel een kanttekening. 'Ik erger me aan de impliciete redenering dat het allemaal anders moet. Dat lees ik ook in de adviezen van de Gezondheidsraad en de Verkenningcommissie, die verder veel goeds bevatten. Erg veel professionals zijn al zeer goed in het stimuleren van de eigen kracht van mensen. Dat is nog te weinig zichtbaar in officiële circuits. Voor een zelfbewuste beroepsgroep is vertrouwen nodig.'

Kitty de Laat valt haar bij. 'Ik heb het gevoel dat de sociale professionals in een hoek worden weggezet. Laat meer je meerwaarde zien! Het zit absoluut in de genen van de sociale professionals om burgers actief te maken.' De Laat vindt ook dat op het ogenblik de focus ten onrechte ligt op de vorm van de sociale wijkteams. 'Wanneer is er aandacht voor de transitie zelf?' In zijn reactie zegt Terpstra niet te twifelen aan de professionaliteit van de professional. 'Maar sluit je ogen niet voor de realiteit. Er moet wel worden geïnnoveerd. Dat is een geweldige uitdaging. Het decentraliseren helpt om de professionaliteit verder te ontwikkelen.' Terpstra roept op tot een assertieve houding. 'Wees regisseur van het veranderingsproces!'

Kunde en kennis etaleren

Schilder wijst op het belang van de Wmo-werkplaatsen voor het goed voor het voetlicht brengen van de professionaliteit van de sociaal werker. 'Wij kunnen zo onze kunde en kennis etaleren.' Korevaar voegt

eraan toe dat alle Wmo-werkplaatsen de ontwikkelingen in de praktijk monitoren. 'Er gaat veel goed in het contact met de burger, maar ik zie bijvoorbeeld maatschappelijk werkers en wijkverpleegkundigen ook nog in allerlei valkuilen trappen. Daarvoor is in de opleidingen veel aandacht nodig.'

Verbindingsofficier

Ham eindigt het debat met een vraag aan De Laat: waarom zouden buurthuizen niet zonder professionals kunnen? Daarvan zijn toch goede voorbeelden? Op sommige plekken zal het wel lukken, beaamt De Laat. 'Maar ik constateer dat de goed lopende buurthuizen in mijn omgeving soms hulp nodig hebben. Bij kwetsbare groepen is professionele ondersteuning nodig.' Wolbert deelt haar mening. 'Er gebeurt veel in wijken en buurten. De professional kan daarbij als een verbindingsofficier optreden. Ik verwacht dat deze rol een hoge vlucht neemt.'

Staalkaart van activiteiten van Wmo-werkplaatsen

Het middenstuk van de conferentie bestaat uit twee rondes van tien workshops. Hierin presenteren de Wmo-werkplaatsen hun werk. Het aanbod is erg divers. Een kleine greep uit de onderwerpen: samenwerking van wijkverpleegkundigen en sociaal werkenden in sociale wijkteams, krachten ontsluiten bij moeilijk bereikbare doelgroepen, sturing van sociale wijkteams en generalistisch werken. De workshop *Het gesprek: professionals en 'nieuwe doelgroepen'* gaat over een nieuwe training voor medewerkers van sociale wijkteams, die Hogeschool Utrecht, Hanze Hogeschool Groningen en Movisie samen hebben ontwikkeld. 'Je moet in een wijkteam met elkaar een werkwijze vinden waarmee burgers zich optimaal begrepen voelen', zeggen Mirjam Gademan van Hogeschool Utrecht en Jolanda Kroes van Hanze-

hogeschool Groningen. 'De training is bedoeld om het problematiseren meer naar achteren te krijgen. Dat is gemakkelijker gezegd dan gedaan. Professionals willen graag helpen, maar vooral onder druk van de caseload doen ze vaak wat ze al deden.'

In de workshop *Doorbreek eenzaamheid* vertellen Meike Heessels van Hogeschool van Arnhem en Nijmegen en Margriet Braun van Saxion over een nieuwe werkwijze en een landelijke training die een aantal Wmo-werkplaatsen en de Coalitie Erbij hebben ontwikkeld. Het uitgangspunt is dat een interventie waarschijnlijk meer effect heeft, wanneer die nauw aansluit bij het persoonlijke verhaal en de oorzaken van eenzaamheid. De praktijk is leidend bij de training. Heessels licht toe: 'Eenzaamheid is nog vaak een taboe. Er is sprake van vraagverlegenheid bij de eenzame mens en handelingsverlegenheid bij de professional. Er is geen standaardoplossing om dat te doorbreken. De training biedt heel praktische oefeningen voor verschillende stappen. Het startpunt is de beleving van degene die zich eenzaam voelt. Daarmee begint een gezamenlijke zoektocht naar een effectieve interventie. Het gaat vooral om een gesprek tussen twee mensen.'

Kijk voor meer informatie over deze en andere activiteiten op de site www.wmowerkplaatsen.nl.

De conferentie is georganiseerd door de Wmo-werkplaatsen, met ondersteuning van het landelijke kennisinstituut en adviesbureau Movisie. De Wmo-werkplaatsen zijn in 2009 in het leven geroepen om nieuwe werkvormen voor zorg en welzijn te zoeken, ontwikkelen en uit te voeren. De resultaten worden beschikbaar gesteld aan gemeenten, organisaties uit de zorg- en welzijnssector en andere belangstellenden.

TEKST Hans Klip Tekstproducties
OPMAAK mw:ontwerp, nijmegen
FOTOGRAFIE Pet van de Luijtgaarden
PRODUCTIEBEGELEIDING Martine Kolk en Thea Meinema (Movisie)
UITGAVE: OKTOBER 2014

